

Hoff & Kvernmo

Tromsø

ENTREPRENØRFORRETNING

Stortorget — Tlf. 1188

H. OVERVAAG

MØBELFORRETNING

Etablert 1898

Telefon 2663

TROMSØ

STÅL i { plater
profiler (DIP-INP-UNP)
vinkler
stenger (rundt, flatt, 4-kantet)

ASSI { elektroder for hardsveising
elektroder for bløtt stål
sveisetransformator
sveiseutstyr

Kolsums Jern, Rør og Metall A.s.

TROMSØ — Tlf. 3061

NORD-NORGES MELKESENTRAL

Samarbeidsorgan for 28 meierier og 4 smørlag i Nordland og Troms med tilslutning fra 24 000 melkeprodusenter.

Melkemengde inkl. omregnet gårdsøsm 1963 — 135,6 mill. liter

NMT 3-1965

Hvorfor og hvorledes fikk vi 9. april 1940

Av Leif Bøhn

Hvorledes i all verden kunne det gå for seg at Norge ble tatt på sengen 9. april for 25 år siden? Den annen verdenskrig hadde jo vært igang syv måneder og truselen mot Norge både fra tysk og alliert side var åpenbar. Hvorledes kunne det gå til at ingen minefelt var blitt utlagt, at kystfestningene ikke hadde dekningsavdelinger, at intet var gjort for å hindre fremmed bruk av flyplassene, at bare noen ganske få og små avdelinger var inne til nøytralitetsvakt i Sør-Norge? Hvorledes kunne det gå til at noen få tusen tyske soldater kunne sette seg i busser og biler og kjøre opp gjennom dalene og bredbygdene og sikre seg slike stillinger at landet ble overmannet og hærtatt på noen få uker? Da tyske fartøyer la til kai i Oslo havn møtte kranførere frem og tjenestgjorde under tysk kommando for å få tyske stridsvogner og artilleri i land. Ikke en kran var sprengt — ikke en krannøkkel var fjernet så å si. Norge var i forsyningsmessig henseende som en feit gås. Gjennom mange måneder hadde vi importert varer på spreng for å kunne greie oss med en lempelig rasjoning gjennom den annen verdenskrig. Vi ble så grundig plukket fra og med 9. april 1940 til 9. mai 1945 at sakkyndige økonomer har satt tapet til anslagsvis 21 milliarder kroner. Og det var vel å merke kroner av en ganske annen og høyere verdi enn den man regner med i dag. Hvorfor og hvorledes kom vårt land i denne ynkelige stilling? Å gi et ærlig og mest mulig fyldestgjørende svar på dette spørsmål er hensikten med denne artikkel.

Holtfodt var en myndig herre

Det var venstremannen Gunnar Knudsen som satt med makten under den første verdenskrig. I hans regjering hadde generalmajor Christian Holtfodt ansvaret for Norges nøytra-

litetsvern. Det var også et vern som monnet noe. Hærordningen av 1909 gjorde det mulig for Norge å monstre en hær på 197 000 mann — vel væpnet og ganske godt øvet. Kystfestninger var godt utbygd med minefelt, artilleri og torpedo-våpen. Flystyrkene var ennå i sin spede start.

Det må vel sies at Norge var mer ikke-krigførende enn strengt nøytralt. Vi måtte seile for de allierte som dominerte havnene. Vi måtte selge dem vår fisk og nekte tyskerne fisk. Vi måtte finne oss i krenkende minefelt. Det er ingen tvil om at det i krigens løp oppstod situasjoner som var farlige for Norge. Vi som er gamle nok vil huske at man i den tiden kunne merke de militære beredskapstiltak. På den viktige jernbanelinjen mellom Tinnoset og Menstad ved Skien, hvor viktige hydroprodukter ble skipet, var det militær vakt døgnet rundt ved alle broer. Ved Notodden og Rjukan var oppstilt moderne luftvernsbatterier. Hele vår orlogsflåte var mobilisert og holdt vakt. Den ble sterkt nedslitt i disse fem år. Vi vet at Holtfodt ofte møtte meget sterk motstand når han kom med sine beredskapskrav. Men han drev dem igjennom uten å blunke, gang etter gang. Da så den første verdenskrig var slutt, kunne naturligvis mange kloke hoder hevde: Hva brukte vi ikke til ingen nytte på forsvaret? De hadde jo nemlig hatt fred i alle de år.

Jon Skeies harde dom

Vår store jurist, professor Jon Skeie, skrev i sine senere år «Norges Forsvars historie». Den utkom på Olaf Norlis forlag i 1953, to år etter hans død. Boken er ført frem til og med angrepet på Norge i 1940. Det nest siste kapittel i boken handler om «Norsk forsvarspolitik mellom verdenskrigene». Det kapitlet innleder Skeie med ordene: «Vi hadde et meget godt forsvar da første verdenskrig sluttet. Vi var dårlig rustet da tyskerne angrep oss i 1940. Våre statsmakter hadde brutt forsvaret ned. De begynte 1919, og deres sorgløshet fortsatte også etterat der var blitt en åpenbar fare for ny

verdenskrig. Det kan synes uforklarlig at vi skulle få en sådan skjebne: Intet folk har vært utsatt for så mange angrep som det norske, og vel å merke: uten egen skyld. Vi har imidlertid slått alle angrep tilbake (når man unntar den uavgjorte kamp i juli—august 1814 under Christian Fredriks styre). Og intet folk i Europa har så gode forsvarsvilkår som det norske: vi bor i en festning. I Norge var det ingen grunn til den håpløshet som den danske politiker Viggo Hørup en gang ga uttrykk for angående Danmarks forsvar («Hva kan det nytte»).

Professor Skeie slår fast at det begynte allerede i 1919 og det er helt korrekt. Gunnar Knudsen mistet sitt flertall i 1918, men hans regjering ble sittende i to år til. I 1919 fremla han forslag om at man skulle utrede spørsmålet om Norges fremtidige forsvarsordning. Kommisjonen skulle bl.a. ta stilling til om man burde opprettholde den alminnelige verneplikt. Og dens mandat ble slik utformet at det også omfattet spørsmålet om en fullstendig avrustning. Også dette alternativ tok altså en borgerlig regjering med som en mulighet som fortjener å undersøkes.

Naturlig med en god porsjon norsk slapphet!

Vi må prøve å trenge inn i tankegangen hos de menn som i 1919 skulle finne ut om vi skulle ofre noe på forsvar i fremtiden, og i tilfelle på hvilken måte. Først er det å ha i tankene at man nettopp har sett slutten på en lang og forferdelig krig i skyttergravene. Norge var riktignok nøytralt, men vår handelsflåte fikk i høy grad føle krigens redsler. Og for alle måtte en europeisk krig med skyttergraver fra Nordsjøen til Alperne fortone seg som noe aldeles vanvittig som aldri kunne komme til å gjenta seg. Man hadde også fått se nye forferdelige våpen bli tatt i bruk. Artilleriet var vokst til gigantdimensjoner både i tyngde og antall — himlen var svart av kampfly med maskingeværer og bomber — og henover de øde slagmarkene tordnet stridsvogner frem gjennom piggråd-

Hvorfor og hvorledes fikk vi 9. april

sperringene. Giftgass var blitt brukt med gyselige virkninger for begge parter. Man ante at bakteriologisk krigføring også kunne komme til å bli tatt i bruk. Nei, dette var krigen for den siste krig — nu måtte verden ruste av. Nu måtte man ta fornuften fangen. Til all denne alminnelige sunne fornuft kan man legge mange norske synspunkter. Vi hadde fått et fredelig oppgjør med Sverige i 1905. Det var en seier for fornuften på begge sider — og mange glemte at i 1895, da Norge var militært svakt, var det ikke noe rimelig oppgjør å få. Men før 1905 var derimot meget omfattende og vel gjennomtenkte forsvarsforberedelser gjennomført. Og i gammel tid — mens vi var med Danmark — var det nokså ofte Norge som måtte betale med land for tapt krig med Sverige. De som hadde satt seg inn i hva som skjedde under den første verdenskrig, kom vel nokså fort til det resultat at selv om Norge formelt skulle holde seg nøytralt, så måtte vi ikke under noen omstendighet komme usams med Storbritannia. Vennskap og forståelse med dette land var hele grunnlaget for vår fremgang — særlig til sjøs hvor våre største interesser også den gang lå. Til syvende og sist var det Storbritannias dominerende stilling på sjøen som var det norske folks sovepute i forsvarsmessig henseende. Hva skulle vel kunne hende oss? Vi var venner med Storbritannia som dominerte havene og vi var venner med Sverige som dekket så å si hele vår østgrense. Nei, har var det ingen fare!

Tro på Folkeforbundet

Vi i Norge har stor tro på fremskritt. Vi vil gjerne være med i det. Vi meldte oss inn i Nasjonenes Forbund og hadde stor tro på denne organisasjonen, selv om vel enkelte var klar over den store svakhet som heftet ved at USA holdt seg utenfor. Lenge så det også ut til at Nasjonenes Forbund skulle ha hell med seg i mange bestrebelser. Avsky for krig var dypt utbredt i Norge og mange forfektet dristig: Hvis du vil fred, så forbered deg på fred. Man var ikke utilbøyelig

Hvorfor og hvorledes fikk vi 9. april 1940

til å ville gå foran og ta chanser og være et godt eksempel. Det er en meget alminnelig feil i Norge å bedømme verden ut fra sin egen tankegang og sitt eget folks kulturnivå. Da kan man komme til nokså livsfjerne resultater! La oss ta noen innlegg som ble referert i *Stavanger Aftenblad* fra et fredsmøte der:

Overskriften lød slik: «Hverken sanksjoner eller forsvar hjelper, bare forståelse og avrustning». Under debatten hadde en student *Aarek* ordet og ble referert slik: «Student Aarek talte mot sanksjoner, sivile som militære. Man skal tenke og bruke forståelse. Også Italia, som ikke har kolonier nok, har krav på forståelse. Kollektiv sikkerhet hjelper ikke mot krig, ikke forsvar, ikke sanksjoner. Bare forståelse hjelper (bifall). Pastor Engebretsen ved Baptistkirken talte mot krigen ut fra Skriftens ord. Man skal *aldri* slå ihjel, heller ikke for å forsvare seg selv.

Rektor O. F. Olden oppfordret til å bryte ut av den «skodderingen» i skikkelse av slagord og «skilter» (partibetegnelser) som hadde fått så stor makt over sinnene siden verdenskrigen. Som eksempel på forsvarsløshetens nytte nevnte rektoren dyrelivet, hvor hverken løve eller tiger, gribb eller hyene er enerådende! «Det gjelder nå å avruste. Har noen mot til det? Men selvfølgelig er det risiko ved det,» la rektoren til. Dette møtet ble holdt da Mussolini var i full gang med sine angrepshandlinger. Møtet ble ifølge *Stavanger Aftenblad* avsluttet med at biskop Petersen anmodet forsamlingen om å reise seg og synge «Gud signe vårt dyre fedreland». Det var heldig at man ikke ved denne anledning tok «Ja vi elsker», for så kunne man jo kommet i skade for å få med ordene:

«Også vi når det blir krevet
for dets fred slår leir».

Sosialistene var programforpliktet til avrustning. Per Albin *Hansson* var forsvarsminister i Sverige nokså tidlig etter den

første verdenskrig. Han sa i en tale i 1920 bl.a.: «Fremforalt synes meg de små nasjoner å ha en forpliktelse til og interesse av å holde avrustningstanken levende. Jeg understreker spesielt interesse. De små statene har en egoistisk interesse av avrustningen, nettopp fordi de militære rustninger for dem ikke er en betryggende garanti for deres frihet og selvstendighet». Den gang som nu hørte man i Norge meget på hva svenske sosialister sa. Det er på det rene at Sverige i 1925 gjennomførte en meget langtgående nedrustning. Det var sosialdemokraten Rikard Sandler som var statsminister i den tiden. En slik nedrustning har virkninger for meget lange tider fremover. Den bragte Sverige ned i en forsvarsmessig svakhetstilstand som det ennå hadde å trekkes med i 1939 da Finland kom i krig. Da var det Sandler som ønsket å gå lengst for å hjelpe Finland!

Men Sverige hadde også en forsvarskommisjon i 1935. Den var blitt oppnevnt i 1930 og fremla en grundig betenkning på 2100 sider. Kommisjonen var på 13 medlemmer hvorav 4 sosialister. En av de fire — redaktør Lindberg — var fremdeles avrustningsmann. Men de tre andre kom med nye signaler. De uttalte bl.a.: «att en isolerad svensk avrustning för närvarande icke är praktisk möjlig eller realpolitisk betingad.» Det spørsmål om Sverige kan forsvare seg finner de det ikke nødvendig å ta opp til drøftelse. «Det enda svar som behöver givas på en sådan fråga, är att Sverige kommer att försvara sig, om det angripes.»

Dette er nye toner og de blir sterkere etterhvert som man i Sverige følger med i og får inntrykk av det som skjer i Italia og ennå mer Hitlers Tyskland. Sverige var dessverre ennå militært meget svakt da den annen verdenskrig brøt ut i 1939, men det var langt bedre stilt enn Norge. Det hadde fått rettet på de verste mangler og det var såpass godt i gang med en gjenreisning av forsvaret at store resultater kunne nåes på forholdsvis kort tid ved forente anstrengelser.

I den første forsvarskommisjon i Norge etter den første

verdenskrig var det 3 sosialdemokrater blant kommisjonens 11 medlemmer. Kommisjonens flertall ville opprettholde alminnelig verneplikt, men de tre sosialistene avga særvotum for hel avrustning. Vi fikk nytt forsvarsordningsforslag i 1926. Det betød en meget vesentlig reduksjon i forhold til det forsvar Norge hadde hatt før og under verdenskrigen. Så kom for en kort tid den første Arbeiderpartiregjering under Hornsrud til makten. Den foreslo 10. februar 1928, utredning av spørsmålet om en avvikling av det militære forsvar. Denne regjering ble like etter felt. Johan L. Mowinckel dannet ny regjering. I 1927 var redaktør Rolf Thommessen blitt medlem av Stortinget. Han foreslo i 1929 at man skulle gå til en ny forsvarsutredning og rammen skulle være at det ikke bruktes mer enn 30 millioner om året i alt til forsvaret. (Selvom kronene var mye bedre den gang enn de er nu, måtte det bli et snautt budsjett! Det fører for langt å gå inn på alle forslag. Vi må slå fast at vi tilslutt fikk forsvarsordningen av 1933 — den svakeste vårt land har hatt noen gang i nyere tid. Det kan innskytes at da forsvarssaker ble debattert i Stortinget i 1931, foreslo Arbeiderpartiets representanter at hæren og marinen skulle nedlegges, at vernepliktsloven skulle oppheves og at det skulle opprettes en kystvakt til å føre oppsyn på vårt sjøterritorium under krig mellom andre makter. Den skulle være sivil og altså ikke gå i kamp.

Vi kan altså slå fast at det til og med 1933 ble vedtatt stadig svakere rammer for vårt forsvar. Og når det så ikke på mange, mange år var blitt holdt annet enn litt rekruttskoler, bygd så å si null fartøyer, kjøpt null fly, ikke modernisert befestninger og ikke utdannet annet enn et meget fåtallig nytt befall — ja, så måtte jo svekkelsene bli verre og verre. Og det som drev hele dette verket var at en stadig større del av folket sognet til den tankegang at det ikke spiller noen som helst rolle for lille Norge hva det foretar seg i militær henseende. Vi er kommet inn i giftgassens, stridsvognenes og bombeflyenes tidsalder. Et militært forsvar i Norge er for-

nuftstridig. Stortingsmann Fredrik *Monsen* ga klart uttrykk for dette i sin bok «Militært vanvidd og sivil fornuft».

I studenterkretser var det oftest et solid flertall mot militært forsvar. Vi er nå kommet til den tid da «Mot Dag» har en stor maktstilling i Universitetskretser. Noen nektet å gjøre militærtjeneste. Karl *Evang* var en lederskikkelse med stor veltalenhet. Han tok fengselsstraff på militærnektning og la grunnlaget for sin popularitet med det.

«Forsvarsløshetens nytte»

De som i mellomkrigsårene talte om krigsfare og anbefalte at også vi i Norge burde gjøre militære forberedelser for å holde uønskete fremmede borte, ble i like høy grad som under de «anti-atomkampanjer» vi har hatt i de senere år utsatt for hysteriske angrep. Man var «sabelrasler» osv. osv.

Det som er beklagelig er at de som førte an i den offentlige debatt den gang ikke ville se og ta konsekvensen av det som skjedde ute i Europa. Man må se den sannhet i øynene at hvis man anser ens nasjon å være *for liten og svak* til å stå på egne ben i forsvarsmessig henseende, så må man ta følgene av det og søke en form for kollektivt forsvar. Norges manglende forsvarsforberedelser og fullstendig utryggete stilling i slutten av tredveårene er også et bevis for manglende vilje i regjeringen til analyse av landets stilling. Og rundt omkring i Norges land satt fremtredende folk og doserte høytravende, fullstendig virkelighetsfjern idealisme. Typisk i så henseende er den kjente skolemann rektor O. F. Oldens vending i «forsvarsløshetens nytte» som ble omtalt i forbindelse med fredsmøtet i Stavanger.

Svenskene snudde i tide og de hadde endog sin statsråd Harald *Engberg* over i Norge og lot ham tale åpent ut om hva som nu skjedde i verden. Men det var ingen på den fløy her i landet som turde stå frem og si: Nå er det på tide å ta seg i vare! Men var det ingen her hjemme som så farene og

sa ifra? Å jo, det var mange. Her skal bare nevnes noen av de mest fremtredende militære ledere.

Holtfodts kloke bedømmelse

Generalmajor Holtfodt var Kommanderende general i tyve-årene da man begynte å skjære ned forsvaret. Han advarte og slo fast at «Vår beliggenhet er heldigvis slik at det ikke kan bli et livsspørsmål for noen stormakt å komme i besittelse av noen del av vårt territorium, men vel en fordel, hvis det kan nåes uten for store ofre». Han minte om den forsvarsstyrke på nesten 197 000 mann som man hadde kunnet sette opp ved hærordningen av 1909. «Det ville», skrev han, «bli et ganske stort foretagende — selv for en stormakt — å nedkjempe en slik hær». Holtfodt døde i 1930 da man var i ferd med å utarbeide den svakeste forsvarsordning vårt land noen gang i nyere tid har fått. General Ivar *Bauck* etterfulgte Holtfodt. Han sa sin oppriktige mening bl.a. i følgende ord:

«Realiteten er altså at St.med. nr. 23 (og forøvrig også i dag så lenge vi ikke har regimentsamlinger) ikke ved mobilisering vil gi oss noen hær, men endel løst sammensatte mindre avdelinger av tvilsom kvalitet. Det er blendverk å innbille seg at man ut av disse elementer kan mobilisere divisjoner som straks kan sendes mot en øvet motstander. Jeg finner det å være min embedsplikt som Kommanderende General å fremholde dette. Jeg ønsker ikke ved å forholde meg taus å bli skyldig i et folkebedrag som kan bli en katastrofe for landet».

«Et folkebedrag som kan bli en katastrofe»

Det er ikke megen tvil om general Baucks mening. Stort hardere og mer virkelighetsnært kunne det ikke sies. Men også Bauck gikk etterhånden av. Og hans etterfølger ble Kristen Laake. Laake fant ut at med hensyn til krigsfare så «må de militære myndigheter her bøye seg for den vurdering som statsmaktene er kommet til.» Man måtte «slå av på kra-

vene om stadig krigsberedskap for storparten av vår hærstyrke». Men han la også til at «Forslaget forutsetter en forutseende utenriksledelse som i tide tar initiativet til å få forsvaret styrket, når situasjonen blir truende». I en annen forbindelse sa han at man måtte regne med i alle fall et halvt år for å gjøre Norge så noenlunde kampklart.

For hvert år som gikk ble forsvarets totale effektive styrke trukket et godt hakk nedover. Skip ble foreldet, det samme gjaldt kystfestninger. Ganske få befalingsmenn ble utdannet og da det ikke ble holdt avdelingsøvelser, fikk de stort sett aldri stifte bekjentskap med slike avdelinger som de skulle føre i krig.

«Tyskland interessert i Norges sydkyst»

Den norske admiralstab hadde før den annen verdenskrigs utbrudd (allerede i 1937) lagt frem en betenkning om den meget store interesse Tyskland ville ha i vår sydkyst under en tysk-fransk krig som ble ansett som en aktuell mulighet.

Høsten 1936 fremla de militære sjefer forslag om betydelige ekstrabevilgninger fordi de så en akutt fare for krig. De foreslo 40 millioner ekstra hvert år i de første tre år. Våren 1937 ble det, etter initiativ av statsministeren, opptatt forhandlinger mellom partiene i Stortinget bl.a. om forsvarsbevilgninger. Arbeiderpartiet (70 stortingsmenn den gang), Kristelig Folkeparti og Venstre ble enige om 17 millioner kroner fordelt på 3 år og det ble bevilget. Høyre foreslo 90 millioner fordelt på 6 år. Det ble gitt noen småbevilgninger i årene fremover, men de kunne jo ikke rette opp de ynkelige forhold som var skapt. Og de kunne fremfor alt ikke rette opp den fullstendige defaitistiske ånd som var blåst inn i folket.

En gammel oberst taler ut

Oberst Jonas Petersen sa sin oppriktige mening i en artikkel i Aftenposten i januar 1939. I den slo han bl.a. fast:

«Krigen kan komme som en tyv om natten».

«Når bortsees fra våre skoleavdelinger, har vår hær ikke hatt avdelingsøvelser på 15—16 år».

«Våre divisjonssjefer, regimentsjefer og bataljonssjefer har aldri hatt øvelser med en bataljon, enn si høyere avdeling».

Han konkluderte med at uten vesentlige forbedringer ville våre styrker bare være «et hjelpeløst slaktoffer».

Et foredrag i Militære Samfund

I mars 1939 holdt kaptein i Generalstaben, John Øi foredrag i Oslo Militære Samfund. Hans emne var det strategiske overfall som han anså som en farlig mulighet. Foredraget var fullstendig offentlig og ble referert i pressen. Øi falt 9. april på vei til sin avdeling.

Da så verdenskrigen høsten 1939 var et faktum, skulle man tro at *nu* måtte man da i allfall sette igang alvorlige tiltak. Fredrik Monsen, som en gang skrev «Militært vannvidd og sivil fornuft» var forsvarsminister. Hans oppfatning av forsvaret var nu snudd helt rundt og han var meget positiv. Jeg hadde den gang en lang samtale med ham og jeg er ikke i tvil om at det er så. Men hans hjerte sviktet og han måtte sykepermitteres. Johan Nygaardsvold overtok personlig for en tid.

Det er min personlige overbevisning at om man ikke hadde brukt mer enn *fire* uker til alvorlige militære forberedelser, ville vårt land vært holdt utenfor krigen. De militære myndigheter fikk ikke en gang tillatelse til å legge ut de minefelt som man kunne fått på plass på noen timer. Når forsvaret vurderes så langt ned at man er redd for å *provosere* ved å gjennomføre beskyttelsestiltak i sine egne farvann, da har man satt seg selv i en ynkelig stiling.

Feltmarskalk Mannerheims mening.

La oss se hva Mannerheim skriver om Norge i sine «Minnen bind 2», side 243: «Det var med djup medkänsla vi följde

den ojämna kamp Norge torde under ogynnsamma betingelser, vilka hade sin grund i att landets försvarsberedskap så gott som helt försummats. Och dock hade jämförelsesvis litet behövts för att med framgång försvara ett land som naturen skapat till en fästning. Vid allmän mobilisering uppgick den norske arméns numerær til omkring 100 000 mann, vilken styrka i och för sig, i betraktande av det utmärkta soldatmaterialet, borde varit tilfyllest för uppgiften. Men....»

Beste artikkel 1964

Oberst Erik Qvam

På møte i Oslo Militære Samfund 25/1 1965 har Tilsynskomiteén for Norsk Militært Tidsskrift valgt artikkelen: «Tanker om stridsmoral og forutseende utenriksledelse» som beste artikkel i NMT i 1964. Artikkelen er skrevet av oberst Erik Qvam.

Ved oberst Erik Qvam har prisen denne gang gått til en av de som i tale og skrift mest aktivt har kjempet for Norges forsvar. Vi kjenner ham fra en rekke artikler i NMT. Men dette er bare en brøkdel av hans

produksjon. Hans virke på dette felt begynte i begynnelsen av 30-årene — etter hva han selv sier på oppfordring av general Ruge, den gang oberst og generalstabssjef. Oberst Qvam var en av de som tok opp den ulike kamp mot den fullstendige pasifisering av vårt land.

Det ble en mengde taler, artikler og brosjyrer. I 1934 skrev han artikkelen «Norsk Utenrikspolitikk, krigs- eller fredspolitikk», hvor han gikk inn for en hurtig forsterkning av forsvaret og opprettelse av et nordisk nøytralitets- og forsvarsforbund mellom Norge, Sverige, Finland og Danmark. Artikkelen vakte oppsikt i utlandet og ble angrepet av såvel «Pravda» som «Berliner Börsenzeitung». I Norge var det ingen interesse for saken og Dagbladet ga sin karakteristiske kommentar: «private spekulasjoner av en sabelraslende militær fantast».

Etter krigen har oberst Qvam vært like aktiv i vår presse, tidsskrifter og kringkasting. I 1964 utga Norges Forsvarsforening hans bok: «Randstaten Norge». Oberst Qvam har et klart markert syn såvel på verdien av vårt forsvar som utføringen av dette. Han har særlig påpekt nødvendigheten av å utnytte vårt defileartede lende gjennom sperrestillinger og gallerier.

Hans interesser og evner går imidlertid langt utover de rene militære problemer. Hans interesse for hele vårt samfunns struktur og utvikling kan best karakteriseres med artikler som «Bøndene og Fellesmarkedet» og «Tid for samlingsregjering?» Før krigen utga han boken «De store sosiale bevegelser i vår tid».

Oberst Qvam gikk av som sjef for IR 13 i 1962, men er som pensjonert, som alle kan skjønne, like aktiv og produktiv. Vi gratulerer hjerteligst med prisen.

Red.

Norsk Militært Tidsskrifts prisoppgave for 1964

For 1964 er bare kommet inn en besvarelse med titelen: «En analyse av avisstoff om Vårt Forsvar i norske aviser i tidsrommet 1/1—31/3 1963».

Oppgaven ble gjennomgått av et ekspertutvalg bestående av: